

SECTION 22. GEOGRAPHY AND GEOLOGY

Стельмах Валентина Юрївна

канд. географ. наук, старший викладач
кафедри фізичної географії

Волинський національний університет ім. Лесі Українки, Україна

СТРУКТУРА ТА СУЧАСНИЙ СТАН ВОДОПОСТАЧАННЯ В БАСЕЙНІ ДНІПРА (В МЕЖАХ УКРАЇНИ)

Одним із найбільших джерел водопостачання в Україні є басейн річки Дніпро, оскільки він займає понад 50% території держави. Водозабір із басейні річки складає 60% від загального забору води у країні, зокрема у 2021 році водокористувачами басейну було забрано 5,4 млрд. м³ води. Варто зазначити, що на досліджувані території розташовано приблизно 150 тисяч водокористувачів, серед яких 8,5 тисяч є первинними [1].

Дані про об'єми водозабору в басейні Дніпра свідчать, що в останні двадцять п'ять років вони мали тенденцію до зменшення. Аналогічна тенденція спостерігається і у змінах забору підземних вод у межах басейну (рис. 1).

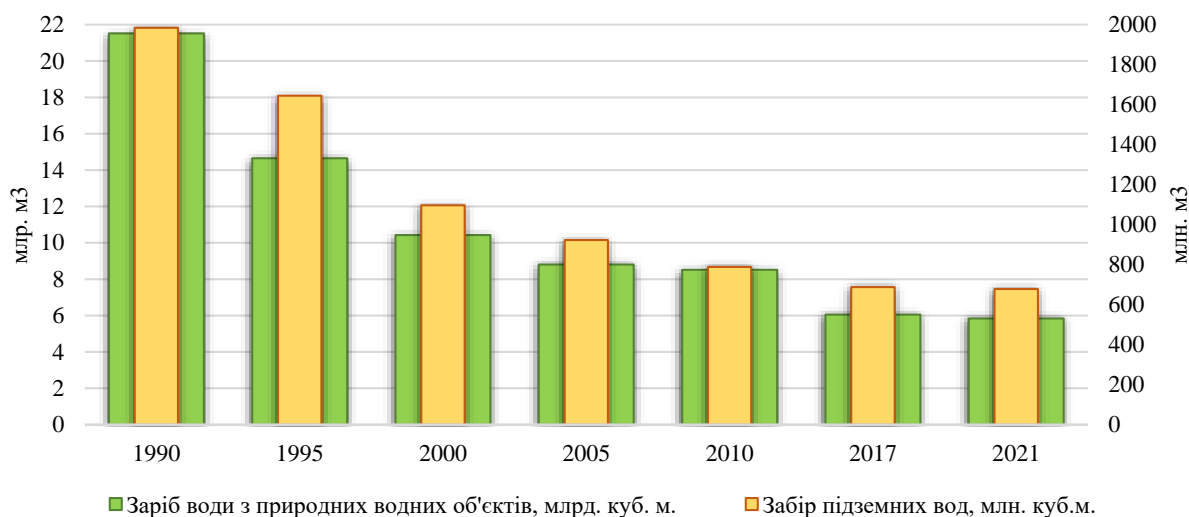

Рис. 1. Динаміка забору води в межах басейну Дніпра 1990-2021 рр. [3], [1]

Забір води у басейні річки Дніпро здійснюється як з поверхневих, так і з підземних водних об'єктів. Разом із тим, понад 88% у структурі водозабору припадає саме на поверхневі води. Серед них основним джерелом водозабору виступає каскад Дніпровських водосховищ.

У розрізі адміністративних одиниць, більшість областей України, розташованих в межах басейну Дніпра, використовують переважно води з поверхневих джерел, за винятком Львівської, Волинської та Чернігівської області (де переважає водокористування підземними водами) (рис. 2.).

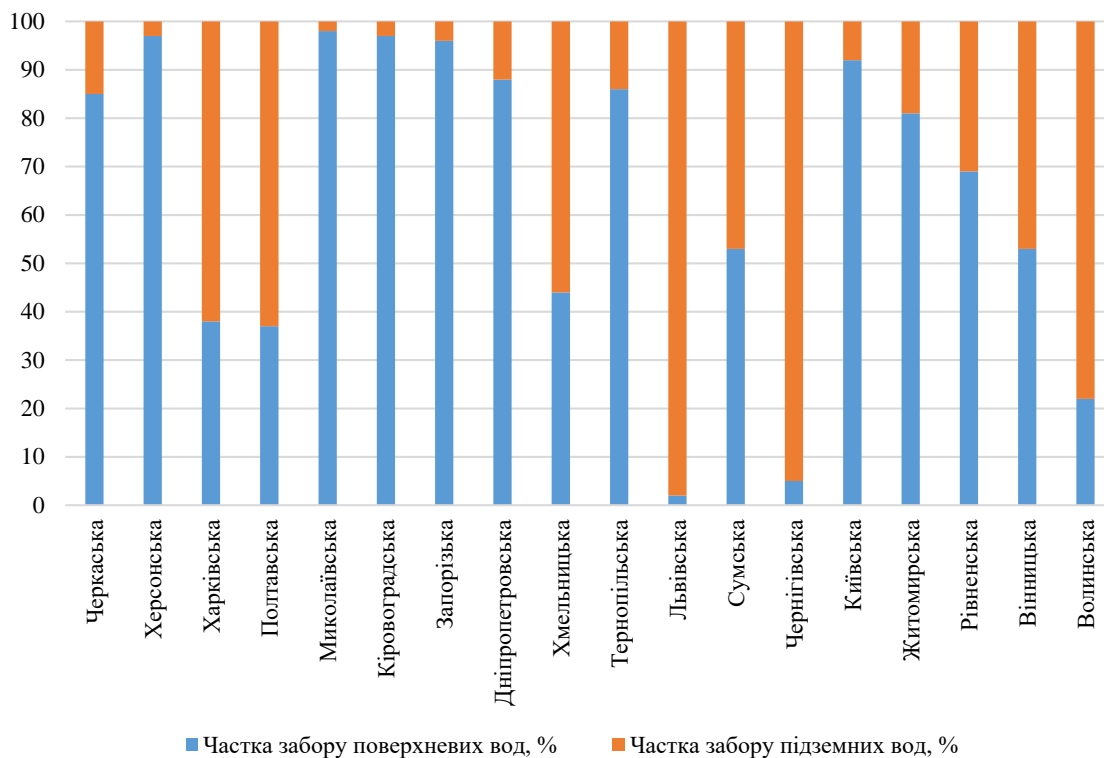

Рис. 2. Розподіл джерел водозабору у басейні р. Дніпро у розрізі адміністративних областей [2]

Серед приток найбільший обсяг водозабору здійснюється із басейну Прип'яті, Десни, Інгульця, Самари, Тетерева, Псла, Росі. Для Самари та Інгульця характерний значний забір підземних вод, що пов'язано з відкачкою їх під час видобутку корисних копалин.

У галузевому розрізі структури водокористування найбільша частка припадає на промисловість (понад 44%). Сільським господарством використовується понад 38% водних ресурсів, житлово-комунальним господарством – майже 17%, а транспортом та іншими галузями – менше ніж 1%.

Обсяги водокористування з природних та підземних водних об'єктів у межах української частини басейну Дніпра за галузями господарства наведено на рисунку 3.

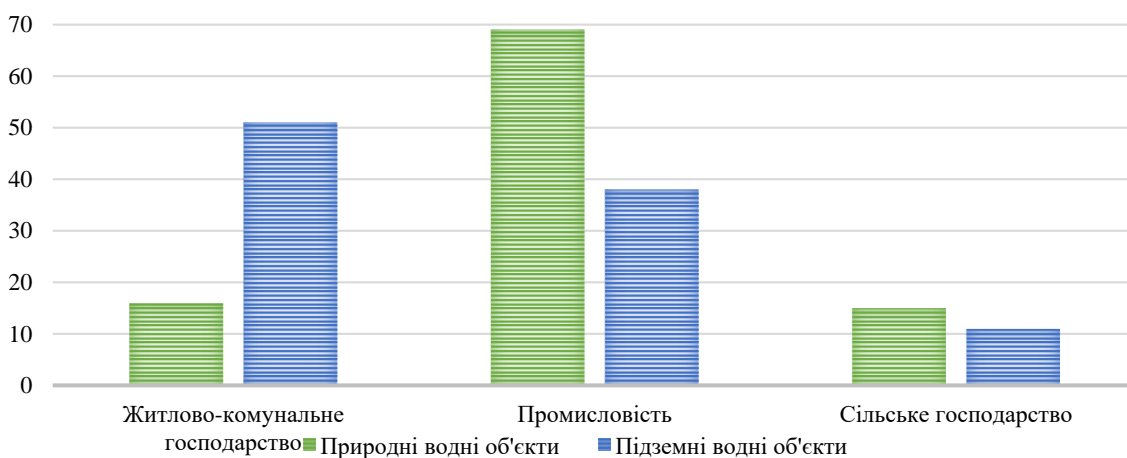

Рис. 3. Частка основних галузей господарства (%) у заборі води з природних водних об'єктів та підземних водних об'єктів [3]

Комунальне водокористування басейну Дніпра полягає у задоволенні питних та господарськопобутових потреб населення. В основному комунальне водокористування сконцентровано у великих містах, таких як Київ, Дніпро, Запоріжжя, Херсон, Кривий Ріг, Чернігів, Рівне, Житомир, Луцьк.

До основних галузей промислового виробництва у басейні Дніпра відносяться енергетика, металургійна, хімічна і нафтохімічна промисловість, виробництво харчових продуктів. У сільському господарстві водні ресурси використовуються в основному для водозабезпечення потреб аграрного сектору у зрошенні. Водокористувачами сільськогосподарської галузі є переважно Херсонська, Запорізька та Миколаївська області.

Річка Дніпро активно використовується транспортною галуззю, оскільки є головною водною магістраллю країни. Приблизно 37% від усіх річкових шляхів України припадає на судноплавну частину Дніпра. Серед інших водокористувачів можна виокремити наступні галузі економіки – охорону здоров'я, народну освіту, торгівлю та громадське харчування, які забирають переважно водні ресурси з підземних джерел.

Таким чином, варто відзначити, що басейн річки Дніпро відіграє одну із ключових ролей у водокористуванні України, забезпечує потреби у питній воді населення, а також сприяє функціонуванню провідних галузей економіки. Разом із тим, це спричинює значний антропогенний тиск та зумовлює забруднення річкових вод. Тому основним завданням стає пошук балансу у використанні водних ресурсів басейну Дніпра та забезпеченням екологічної стабільності водного об'єкту.

Список використаних джерел:

1. План порятунку річки Дніпро розроблено в Україні [веб-сайт]. URL: <https://www.poglyad.info/2022/07/11/plan-poryatunku-richky-dnipro-rozrobleno-v-ukrayini/>
2. Проект плану управління річковим суббасейном Верхнього Дніпра та річки Десна. Частина 1 (2025-2030). Версія 4. Лютий, 2021. 422 с.
3. Водні ресурси району басейну річки Дніпро та їх використання [веб-сайт]. URL: https://www.euwipluseast.eu/images/2019/04/16/8_WaterResources_Dnipro.pdf